

UZASADNIENIE

Powódki i D. G. (1) i Ż. G. domagały się zasądzenia od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz każdej z powódek kwoty po 130 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 9 maja 2006 r. oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powódek kosztów procesu.

Uzasadniając żądanie powódki wskazały, że domagają się zasądzenia kwoty po 130 000 zł tytułem naprawienia krzywdy wyrządzonej powódkom na skutek śmierci matki D. G. (2), ofiary wypadku komunikacyjnego, który miał miejsce w dniu 13 kwietnia 2006 r.

Pozwany (...) S.A. domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powódek kosztów procesu.

Rozstrzygając o żądaniu powódek wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie zasądził od pozwanego na rzecz powódek kwotę po 120 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 11 kwietnia 2014 r., a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powódek solidarnie kwotę 12 857,56 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Obciążył pozwanego kosztami sądowymi w kwocie 5 910,56 złotych.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał że, że rozstrzygnął sprawę w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

W dniu 13 kwietnia 2008 r. doszło do wypadku komunikacyjnego w którym śmierć poniosła matka powódek D. G. (2).

Kierujący samochodem osobowym, którego pasażerem była powódka doprowadził do zderzenia z prawidłowo jadącym autobusem. Kierujący pojazdem mechanicznym sprawca wypadku miał zawartą umowę ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych z pozwanym Towarzystwem (...). Śmiertelną ofiarą tego wypadku byli kierujący samochodem osobowym sprawca wypadku i jego pasażerką D. G. (2). Odpowiedzialność kierującego pojazdem samochodowym za spowodowanie wypadku nie była przez pozwanego kwestionowana.

Powódki przed wniesieniem pozwu nie zgłosiły pozwanemu roszczenia o zapłatę zadośćuczynienia z tytułu śmierci osoby bliskiej.

Sąd Okręgowy ustalił, że w chwili śmierci matki powódki były dziećmi w wieku 3 i 4 lat. Przed wypadkiem powódki wychowywał się w pełnej rodzinie. Matka powódek pracował zarobkowo. Powódka Ż. G. jako pasażer samochodu kierowanego przez sprawcę była również ofiarą wypadku. Sąd Okręgowy ustalił, że po uzyskaniu informacji o śmierci matki powódki zareagowały wycofaniem się z życia. Unikał kontaktów z innymi osobami i rozmów dotyczących matki. Po śmierci matki dzieci miały problemy w środowisku rówieśniczym. Córkami zajął się ojciec który zwolnił się z pracy oraz ich babka macierzysta. W dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy powódki były uczennicami szóstej klasy szkoły podstawowej. Dla D. śmierć matki i wynikające z tego konsekwencje spowodowały silny stresem o charakterze urazu psychicznego. Reakcja na śmierć matki trwała z różnym nasileniem do czasu w którym ojciec związał się z obecną partnerką, a dziecko przeniosło na nią potrzebę więzi z matką. Aktualnie powódka funkcjonuje prawnie, ale ujawniana nieśmiałość, nastawienie lękowe, trudności z adaptacją w grupie mogą być skutkiem nagłej utraty matki i niekorzystnej zmiany w sytuacji życiowej z wczesnego dzieciństwa. Również mała Ż. w wyniku śmierci matki doświadczyła silnego stresu o charakterze urazu psychicznego. Przez okres trzech lat występowały u małej trudności adaptacyjne. Ujemne przeżycia związane ze śmiercią matki wiązały się również z koniecznością hospitalizacji powódki w szpitalu w związku z odniesionymi przez nią obrażeniami ciała. Również sytuacja małej Ż. uległa zmianie od momentu gdy ojciec związał się z obecną partnerką, którą dziecko postrzega i traktuje jako własną matkę. U małej psychologiczne skutki urazu związanego z wypadkiem mogą ujawnić się w okresie dojrzewania.

Sąd Okręgowy ustalił, że na podstawie decyzji pozwanego z dnia 5 września 2006 r. powódkom zostało wypłacone odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej na skutek śmierci matki.

Dokonując rozważań nad przesłankami odpowiedzialności pozwanego i zasadnością żądań powódek Sąd Okręgowy dokonał oceny podstaw odpowiedzialności pozwanego w oparciu przepisy art. 448 w związku z art. 24 § 1 k.c. oraz art. 822 § 1 i 4 k.c. Sąd Okręgowy powołał się na praktykę orzecniczą i poglądy wyrażone przez sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy na tle obowiązywania art. 34 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym, Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych na uzasadnienie odpowiedzialności ubezpieczyciela za podlegającą w ramach tego ubezpieczenia krzywdę polegającą na zerwaniu więzi z osobą bliską, na skutek jej śmierci w wypadku komunikacyjnym na podstawie art. 448 k.c. w związku z 24 § 1 k.c. także wtedy gdy zdarzenia te miały miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008r. Oceniając zakres krzywdy jakiej doznały powódki na skutek śmierci matki Sąd Okręgowy wziął pod uwagę rodzaj traumatycznych przeżyć na jakie narażone były powódki w związku ze śmiercią matki. Sąd Okręgowy wziął pod uwagę ujemne skutki jakie dotknęły powódki na skutek zaburzenia równowagi psychicznej. Oceniał, że wpłynęło to na obniżenie zdolności powódek do funkcjonowania w rodzinie i środowisku rówieśniczym i zachwiało ich poczucie bezpieczeństwa. Sąd ocenił również jako mające znaczenie dla oceny zakresu krzywdy powódek długotrwałość skutków jakich doznały powódki w związku ze śmiercią matki. W konsekwencji tych rozważań Sąd Okręgowy ocenił, że odpowiednią kwotą do zakresu krzywdy doznanej przez powódki jest kwota 120 000 złotych.

Z takim rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego w Przemyślu nie zgodził się pozwany, zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo o zapłatę zadośćuczynienia ponad kwotę 50 000 zł wraz odsetkami ustawowymi od dnia 1 kwietnia 2014 r. oraz w części rozstrzygając w celi o kosztach procesu i kosztach sądowych.

Pozwany zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie, że zasądzone na rzecz małoletnich powódek tytułem zadośćuczynienia pieniężnego kwoty po 120 000 zł są odpowiednie, podczas gdy kwoty te są rażąco zawyżone w stosunku do rozmiaru krzywdy doznanej przez powódki na skutek śmierci matki.

Pozwany zarzucił również naruszenie prawa procesowego art. 233 k.p.c. przez ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w sposób nie wszechstronny i pominięcie istotnych wniosków płynących z opinii biegłych dotyczących aktualnego stanu emocjonalnego powódek, braku zaburzeń psychicznych po śmierci matki oraz ich obecnej sytuacji rodzinnej, które to okoliczności miały istotny wpływ na wysokość należnego powódkom zadośćuczynienia.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie na rzecz powódek tytułem zadośćuczynienia kwoty po 50 000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 11 kwietnia 2014 r. i oddalenie powództwa w pozostałym zakresie oraz rozdzielenie kosztów procesu za pierwszą instancję stosownie do wyniku sprawy i zasądzenia od powódek na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji pozwany akcentował, że wydane w sprawie przez biegłych opinie jednoznacznie wskazywały, że obecny stan psychiczny powódek nie potwierdza występujących u nich istotnych zaburzeń funkcjonowania czy zaburzeń emocjonalnych związanych ze śmiercią matki. W ocenie apelującego Sąd Okręgowy w sposób nienależyty ocenił tę okoliczność z naruszeniem art.233 § 1 k.p.c., co doprowadziło do zasądzenia na rzecz powódek kwoty zadośćuczynienia w wysokości rażąco zawyżonej.

W odpowiedzi na apelację pozwanego powódki domagały się oddalenia apelacji i zasądzenia od pozwanego na rzecz powódek kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie rozpoznając apelacji pozwanego zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Nie można zgodzić się z zarzutami pozwanego, który kwestionował wskazane przez Sąd I instancji podstawy faktyczne ustalenia wysokości zadośćuczynienia należnego powódkom. Wbrew twierdzeniom pozwanego dokonana w ramach dyskrecjonalnej władzy sędziego ocena wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia należnego powódkom była prawidłowa. W oparciu wskazane przez Sąd Okręgowy kryteria jakimi kierował się ten Sąd oceniając, że odpowiednią

dla zakresu krzywdy dziecka za śmierć matki jest kwota zadośćuczynienia w wysokości 120 000 zł, Sąd Apelacyjny nie znajduje podstaw do uwzględnienia zarzutów pozwanych co do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. ,a także 448 k.c. i ocenia je jako nieuzasadnione. Bowiern w swojej ocenie Sąd I instancji wziął pod uwagę wszystkie znane ze sprawy okoliczności, które wpływały na ocenę zakresu doznanej przez powódki krzywdy.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że zgodnie z powszechnie akceptowanym w judykaturze poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 18 listopada 2004r.sygn. akt I CK 219/04 „korygowanie przez Sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia może być aktualne tylko wtedy, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy, mających wpływ na jego wysokość, jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie”. Z sytuacją taką nie mamy do czynienia w niniejszej sprawie, bowiem Sąd Okręgowy w oparciu o wszystkie dostępne dowody dokonał prawidłowego ustalenia zakresu krzywdy jakiej doznały powódki i zasądził na ich rzecz zadośćuczynienie w odpowiedniej wysokości. Aktualna sytuacja powódek wskazuje, że obecnie w rolę matki powódek wcieliła się obecna partnerka i ich ojca, którą powódki akceptują i nawiązały ze nią relacje podobne jak z matką biologiczną. Nie umniejsza to jednak zakresu doznanej już przez powódki krzywdy, a ewentualnie okoliczność ta miała znaczenie dla oceny przez sąd, że wynikające z braku uczestniczenia matki w wychowaniu dzieci skutki uległy złagodzeniu. Niemniej jak podkreślili biegli w wydanej w sprawie opinii, śmierć matki dotknęła małoletnie powódki w okresie ich wczesnego dzieciństwa, co przekłada się na trudności adaptacyjne i emocjonalne na w dalszym okresie życia. Jaka wynika to z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy dokonując od ceny zakresu krzywdy doznanej przez każdą z powódek uwzględnił w tej ocenie wskazane wyżej okoliczności. Obiektywizacji poczucia krzywdy powódek dokonana została przez Sąd Okręgowy na podstawie wniosków opinii biegłych. Wbrew twierdzeniom pozwanego dokonanej przez Sąd ocenie dowodów nie można zarzucić dowolności, logicznych sprzeczności, czy sprzeczności z zasadami doświadczenia życiowego. Ocena Sądu Okręgowego jest wyważona i opiera się o całokształt okoliczności faktycznych wynikających ze wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów. Niezasadnie zatem zarzucił pozwany w swojej apelacji, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena jest dowolna i narusza art. 233 § 1 k.p.c.

Podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia prawa materialnego oparty jest o twierdzenie pozwanego, że zasądzone tytułem zadośćuczynienia kwoty są nieodpowiednie do zakresu krzywdy powódek i opiera się o założenie, że zarzucana nieodpowiedniość zadośćuczynienia wynika z błędnie dokonanej przez Sąd Okręgowy oceny. Z uwagi na podobieństwo argumentacji użytej przez pozwanego na uzasadnienie zarzutu naruszenia prawa materialnego do argumentacji podniesionej na uzasadnienie zarzutu naruszenia przepisów postępowania, dokonana powyżej przez Sąd Apelacyjny ocena w znacznej części odnosi się również do zarzutu naruszenia art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c.

Sąd Apelacyjny zauważa, że zakres krzywdy poszkodowanego pozostawiony jest do oceny prawu sędziowskiemu. Oznacza to, że określenie wysokości zadośćuczynienia za doznaną krzywdę stanowi istotne uprawnienie sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji. Z woli ustawodawcy kwestie dotyczące wysokości zadośćuczynienia pozostawiono do oceny sądowi orzekającemu.

Oczywiście swobody tej nie można utożsamiać z dowolnością. Pomimo braku w ustawie szczegółowych kryteriów w oparciu o które należy dokonywać oceny zasadności przyznania zadośćuczynienia i jego wysokości – poza stwierdzeniem w art. 445 k.c., że suma zadośćuczynienia ma być odpowiednia – judykatura wykształciła powszechnie akceptowane zasady orzekania w tym zakresie. Jednym z podstawowych kryteriów jest uwzględnienie wszystkich okoliczności sprawy wpływających na wysokość zadośćuczynienia, i odniesienie oceny do każdego indywidualnego przypadku i konkretnej poszkodowanej osoby. Oznacza to wymóg uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy i indywidualnego podejścia do każdego przypadku.

W niniejszej sprawie Sąd I instancji dokonał rozważenia wszystkich okoliczności, które miały wpływ na zakres krzywdy powódek w zakresie w jakim wynikało to z okoliczności faktycznych sprawy. Zakresu krzywdy w rozumieniu nie należy utożsamiać z rozmiarem żalu i rozgoryczenia. Poczucie żalu, rozgoryczenie i wywołane nimi cierpienia psychiczne są elementami składającymi się na ogólny zakres krzywdy. Szeroko pojęte poczucie krzywdy jest tym elementem zakresu krzywdy, który ze swej istoty jest niemierzalny. Pozostając jednak w związku z pozostałymi elementami krzywdy pozwala na ocenę zakresu cierpień i ich skutków na podstawie obiektywnych okoliczności. Można do nich zaliczyć

długotrwałość cierpień, zdolność do samodzielnego poradzenia sobie z sytuacją wywołaną doznana krzywdą, stopień zakłóceń w zakresie do możliwości normalnego funkcjonowania. Należało też uwzględnić tak indywidualne kryteria jak cierpienia psychiczne związane z procesem przeżywania krzywdy. W aspekcie tego kryterium Sąd orzekający o zadośćuczynieniu władny jest do uwzględnienia indywidualnych właściwości, a nawet subiektywnych odczuć osoby pokrzywdzonej, jeśli będą one miały istotne znaczenie na tle rozpoznawanej sprawy. Istotnym elementem niniejszej sprawy, który wpłynął na ocenę zakresu krzywdy doznanej przez powódek przez sąd, był wczesnodziecięcy wiek powódek. W tym okresie dzieci pozbawione są z mechanizmów obronnych, które wykształcają się znacznie później. Należało to uwzględnić przy ocenie zakresu doznanej przez powódki krzywdy. Jak już wyżej powiedziano stabilizacja sytuacja rodzinnej powódek wpłynęła na złagodzenie ujemnych skutków wynikających ze śmierci matki, ale nie mogła zmniejszyć zakresu doznanej już krzywdy.

Konkludując rozważania nad zarzutami zawartymi w apelacji pozwanego Sąd Apelacyjny nie znajdując podstaw faktycznych i prawnych do uznania tych zarzutów za uzasadnione, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako nieuzasadnioną.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.), uwzględniając formalny charakter współuczestnictwa występujący po stronie powódek.

Na zasądzone od pozwanego na rzecz powódek koszty postępowania składa się wynagrodzenie pełnomocnika powódek o wysokości wynikającej z § 13 ust. 1 pkt 2 i § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Z tych wszystkich względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.